

ՄԱՅԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
ՏՂՈՅ ԲԱԺԻՆԸ

Ի. ՏԱՐԻ

Բ. Շրջան, Թիւ 49—50

Զբոյ ՊՐԱԿԻՆ ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆՆ Է

Յսխանին (Պատմումք)	ԱՆՏԷՐՈՐԸ
Պզտիկ կապոյտ տղան	ՄԻՈՒԲ ՄԵՆԱՐԵՆՅ
Իճն է իլիականին եւ ողիականին ճիւղը	ԵՐ. Տ. ԱՆԳՐԷԱՍԵԱՆ
Մեհա՛նք քէ շոնոյայ	ՅՐ. ՄԿՐՏԻԶԵԱՆ
Գանաններու աշխարհին մէջ (Պատկերով)	ՀԱՐՐԻՍՐԸ
Մանկիկը եւ ճննդուկը (մանկական տաճարում)	
Թուրքաճուրքեան դաս (շատ պզտիկներուն համար)	

Մտի զբօսանք, հանելուկ, ելլն.:

«Ասորիմ մեռնիմ» ծաղիկը՝ պատկեր

Գ/ն 20 փարա

Տպագրութիւն ՄԱՂԻՆ, Կալաթա

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 50 դրուչ: Վեցամսեայ 25 դրուչ:
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 30 դրուչ:
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 75 դրուչ:

ԳԱՆՍՈՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 54 դրուչ: Վեցամսեայ 27 դրուչ:
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 30 դրուչ:
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 75 դրուչ:

ՍՐՏԱՍՅԱՀԱՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կանանց յատուկ թիւը Տարեկան 12 ֆրանք:
Տղոց յատուկ թիւը Տարեկան 7 ֆրանք:
Երկուքը մէկ՝ Տարեկան 18 ֆրանք:

ԲԱՅԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Բաժնեգրիները կարելի է գրկել Սամ. մանտաբօթով, փոխ՝ գրով,
եւ կամ գրոշմաթուղթով (20 հատը 20 դրուչի հաշուով):

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող
ամէն կարգի դժբանութեանց համար զիմել մի՛ միտն:

{زاغيك غزته سي}

در عیالده غلطده قورشونلی خاندنه نومرو ۷

«ԾԱՂԻԿ» ՀԱՆԴԷՍ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչունյու խան, թիւ 7

ՍԱԳԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

REVUE "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourchoum Han, N° 7.

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՂԶԿԱՆՑ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԴՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՇՆԵՐՈՐԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՑ

Կ. Պոլիս, Դասըզիւղ, Մհոհիւրսար ճաշքիւ

Դրդ Տարելըջան

Ազգային եւ օտար ընտրեալ ուսուցչական խումբի մը կողմէ
բաղի տոհմային ուսմանց եւ դիտութեանց տարերքէն, հիմ-
նական կերպով կ'աւանդուին հայերէն, օսմաներէն, ֆրանսերէն,
անգլիերէն եւ գերմաներէն լեզուները՝ հանդերձ խօսելավարժու-
թեամբ: Մասնաւոր խնամքով կ'աւանդուին նաեւ տնարարու-
թիւնը, ձեռագործը, ձեւ ու կարը, դաշնակն ու ջութակը եւ գծա-
գրութիւնը: Վարժարանին յայտագիրը փափագողաց կը ղրկուի:
Բանակցութեան համար զիմել վարժարան, առ Տեսուչն կամ
Տեսչուհին:

ՇԱՀԻԿ

(678) Ի. ՏԱՐԻ — ԹԻԻ 49-50 (ՊՐԱԿ 7) 30 ՅՈՒՆԻՍ 1907

Ա.ՊԻՐԻՍ-ՄԵՌԵՆԻՍ, ԴԱՎԻԴՆԵՐԸ

ՑԱԽԱՆԻՆ

(Գրեց՝ ԱՆՏԵՐՍՐԵՆ).

Փոթորիկէ մը վերջ՝ երբ մէկը ցախանիի մը արտին մէջէն անցնի, յաճախ կը սլափահի որ խանձած և բոլորովին սև տեսնէ զանոնք, ճիշդ իբր թէ կատաղի բոց մը անցած ըլլայ անոնց վրայէն: Ասիկա տեսնելով զիւզացին կըսէ. «Կայծակը այսպէս ըրած է»: Բայց ի՞նչպէս կը պատահի ասիկա: Լա՛ւ, ես պիտի պատմեմ ձեզի ինչ որ ճնճողուկ մը շրուցեց ինձ, և ճնճողուկը լսեց զայն տարիքոտ ուռենիէ մը՝ որ կը կենար ցախանիի արտի մը մօտիկը՝ մարգագետնի մը մէջ. այդ պատճառով մինչև հիմա ալ հոն կը կենայ ան: Թէև ջլատուած և ծեր, սակայն անիկա ամենէն աւելի պատկառելի, խոշոր ուռենին է: Իր բունին ճիշդ մէջտեղէն ճեղքուած է և խոտ ու մորենիի ծիւեր կը տեսնուին անոր բացուածքին մէջէն: Ծառը գէպի առաջ ծռած է և իր ոտերը վար՝ գետինը կախուած են — ճիշդ երկայն, կանանչ մազերու նման:

Շրջակայի դաշտերուն մէջ հացաբոյսեր կ'աճէին, — ոչ միայն հաճար և գարի, այլ վարսա՛կ ալ. գեղեցիկ վարսակներ՝ որոնք երբ հասուննան, ճիւղի մը վրայ նստող պղտիկ, դեղին դեղձանիկներու կը նմանին: Հունձքը առատութեամբ օրհնուած էր և հացաբոյսի հասկերը ո՛րչափ ծանր և հարուստ, ա՛յնքան աւելի վար կը խոնարհեցնէին իրենց գլուխները երկիւղած պարկեշտութիւնով մը:

Արգ, ծեր ուռենիին ճիշդ դիմացը՝ ցախանիի արտ մը կար: Յախանին միւս հացաբոյսերուն նման գլուխը չէր ծռեր, հապա խոտապարանոց հպարտութիւնով մը կը գոռոզանար:

— «Մէկալ հասկերուն չափ հարուստ եմ, և դարձեալ, շա՛տ աւելի տեսքոտ, ըսաւ ան: Ծաղիկներս խնձորենիի փթթումներուն չափ գեղեցիկ են և իմ ու իմիներուս վրայ նայիլը հրճուանք մըն է: Կը ճանչնամ բան մը, դո՛ւն ծերուկ ուռենի, որ մենէ աւելի գեղեցիկ ըլլայ»:

Եւ ուռենին «Ի՛րաւ որ կը ճանչնամ» ըսելու պէս գլուխը ցնցեց:

Բայց ցախանին հպարտօրէն գոռոզացաւ ըսելով. — «Ապո՛ւշ ծառ: Անիկա ա՛յնչափ ծեր է որ մարմինին վրայ խոտ կը բուսնի կոր»:

Այս միջոցին սոսկալի փոթորիկ մը ծագեցաւ: Դաշտին բոլոր ծաղիկները իրենց թերթերը ծալեցին, կամ գլուխին գէպի վար ծռեցին, մինչ փոթորիկը սահեցաւ զնաց անոնց վրայէն. բայց ցախանին իր բոլոր փառքին մէջ ուղիղ մը կեցաւ:

[*] Buckwheat == ցեսիկ մը հացաբոյս:

— «Մեր ըրածին պէս զլուխդ խոնարհեցու՛ւր», ըսին ծաղիկները:

— «Ես ատոր պէտք չունիմ» պտտասխանեց ցախանին:

— «Մեր ըրածին պէս գլուխդ վա՛ր կալի՛ս պոռացին հացաբոյսերը: «Փոթորիկին հրեշտակը կը մօտենայ կոր: Անիկա թեւեր ունի, որոնք վերի ամպերէն մինչև վար՝ մեր աշխարհը կը համնին. և դուն՝ գլթութիւն խնդրելու միջոց չունեցած անիկա պիտի շանթա՛հարէ քեզ»:

— «Բայց ես չեմ ուզեր խոնարհիլ», ըսաւ ցախանին:

— «Գոցեցէ՛ք ծաղիկնիդ և խոնարհեցուցէ՛ք ձեր տերեւները», ըսաւ ծեր ուռենին: «Մի՛ նայիք կայծակին երբոր ամպերը պատըռտին. մարդկային արարածները իսկ չեն համարձակիր նայիլ, որովհետև կայծակի ատեն մարդ կրնայ երկինքին մէջտեղը տեսնել. բայց տեսարանը նոյն իսկ մարդկային էակները կը կուրցնէ, րան մը որ պիտի չպատահի մեզի, երկրի բերքերուս՝ եթէ մենք համարձակինք ա՛յնպիսի բաներ ընել որոնք մեզի չափ խոնարհ են»:

— «Յիրաւի, խոնա՛րհ», ըսաւ ցախանին: Հիմա խելքիս անանկ կը փչէ որ դողունի ակնարկ մը նետեմ դէպի երկինք»: Եւ իր փառասիրութեան ու հողարտութեան մէջ համարձակեցաւ նայիլ: Կայծակին փայլակները այնչափ ահռելի էին որ՝ իրեն թուեցաւ թէ բոլոր աշխարհ բոցերու մէջ է:

Երբ այս ահարկու փոթորիկը վերջացաւ, թէ՛ ծաղիկները և թէ՛ հացաբոյսերը, քանի կը կենային մաքուր, հանդարտացած օդին մէջ, անձրևէն կազդուրուած կ'ըզզային ինքզինքնին. սակայն ցախանին կայծակէն մրկած, մոխրի պէս սևեցած՝ դաշտին վրայ չորցած սէզի մը երևոյթը ունէր:

Ծեր ուռենին ոստերը հովէն խշրտացին և իր կանանչ տերեւներէն խոշոր կաթիլներ ինկան վար, ճիշդ իբր թէ արցունք թափէր ան:

Յետոյ ճնճղուկները հարցուցին. — «Ինչո՞ւ կուլաս երբ ամէն բան քու շուրջդ երջանիկ կը թուի: Տե՛ս արեգակը ի՛նչպէս կը շողայ և ի՛նչպէս կը վազեն ամպերը: Ծաղիկներու և մացառներու անուշ բուրուով չե՞ս չնչեր: Ինչո՞ւ համար կուլաս ծեր ուռենի»:

Եւ ուռենին պատմեց ցախանին փառասիրութիւնը, յամառութիւնը և խօսեցաւ այն պատիժին վրայ, որ վստահաբար կը յաջորդէ այդ մոլութիւններուն:

Ես որ կը պատմեմ այս պատմութիւնը, ճնճղուկներէն լսած եմ: Անոնք իրիկուն մը պատմեցին ինծի երբ ես իրենցմէ պատմութիւն մը խնդրեցի:

Թարգմանեց

ԿԱՐԱՊԵՏ ԼՕՔՄԱՃԵԱՆ

ՓՈՔՐԻՒՆ ԿԱՊՈՑ ՏՂԱՆ

Փոքին պատեր է խաղալիքը չընիկ,
Բայց կը կենայ յաղթ ու մեծղի.

Մարդ-պուպրիկն ալ ժանգէն դարձեր է կարմրիկ,
Դաւազանիկն՝ իր ձեռքին մէջ՝ բորբոսե՛ր:
Կար ատեն մը՝ որ չընիկը դեռ նո՛ր էր,
Ու աղուոր էր փոքրիկ մարդուն ալ պուպրիկ.
Այն ատեն՝ երբ Պղտիկ Կապոյտ մեր Տըղան
Զանոնք պազաւ ու զետեղեց խորն անկիւսն:

«Օ՛հ, տեղ չերթա՛ք, մինչև ես գամ
Ըսաւ, չըլլա՛յ որ ձայն հանէք»:
Ու նիւնեց մէջն իր ճռնիկին.
Հոն երազեց խաղալիքներն իր անգին.
Ու՛ երազէն՝ հրեշտակի երգ մ'այս անգամ
Ըսթափեցուց մեր Պղտրտիկ Կապոյտ Մանչն հէք...
Երկա՛ր, երկա՛ր տարիները, օհ, չո՛ւտ անցան,
Բայց բարեկամ պուպրիկները դեռ կը մընան:

Կապոյտ Տըղուն հաւատարիմ՝ դեռ կը մընան
Անձնիւրն իր հին տեղը կեցած:

Ու կըսպասեն փոքրիկ ձեռքի մը հըպումին.
Ու կըսպասեն փոքրիկ դէմքի մը ժըպիտին:
Եւ, մինչ հոն են, այսքան երկա՛ր, երկա՛ր ատեն,
Կը զարմանան թէ ո՛ւր մընաց Փոքրիկ Տըղան,
Թէ ի՛նչ եղաւ մեր Պղտրտիկ Կապոյտ Տըղան՝
Որ գիրենք հոն դըրաւ, սլաչիկ առաւ, գընա՛ց:

Հայացուց՝ ՄԵՆԱՐԵՆՑ

ԷՕԺԻՆ ՎԻԼՏ

ՕՏԱՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Է. — ԻՆՁ Է ԻԼԻԱԿԱՆԻՆ ՆԻ ՈՐԻՍԱԿԱՆԻՆ ՆԻՒԹԸ

ՄԻԿԵՆՔԻ Իշխան Ագամեմնոն Յունաստանի ամենէն հզօր Իշխանն է, Տրովադան պաշարող աւատական բանակին պետը: (Տրովադայի միւս անունն է Իլիոն, աւելի յունական անունը, որով Հոմերոսի քերթուածը կոչուած է Իլիական:) Աքիլլէս բանակին ամենէն արիասիրտ հրամատարն է, որ Ագամեմնոնի կողմէ առթիւ մը ծանրապէս կը նախատուի: Աքիլլէս զայրացած կը մերժէ այնուհետեւ մասնակցիլ կռիւներուն: Իր վրանին տակ կը քաշուի, և անողոր անտարբերութեամբ կը դիտէ այն պարտութիւնները, զորս իր ձեռնպահութիւնը կը պատճառէ բանակին: Ի վերջոյ սակայն, առանց ինք անձամբ պատերազմելու, կը թոյլատրէ իր ամենէն հաւատարիմ բարեկամին՝ Պատրոկլէսի՝ դարձեալ խառնուիլ Յոյներուն, և կռուիլ Տրովացիներուն դէմ: Պատրոկլէս կը մարտնչի Տրովական պատերազմիկներուն ամենէն ահարկուն՝ Հեկտորի դէմ, և կ'սպաննուի անորմէ: Այս մահուան առթած վիշտը և իր բարեկամին վրէժխնդիր ըլլալու սրտմտութիւնը վերջապէս կը յաղթանակեն Աքիլլէսի քինախնդրութեան: Ագամեմնոնի հետ կը հաշտուի և կրկին կը մտնէ խառնուրդին մէջ: Բազմաթիւ քաջագործութիւններէ վերջ կ'սպաննէ Հեկտորը և կը նախատէ անոր դիակը: Այնուհետեւ միայն մեռելական պատիւներու հարկը կը հատուցանէ Պատրոկլէսի, մինչ Տրովացիք իրենց կողմէ Հեկտորի յուղարկաւորութիւնը կը կատարեն, որուն դիակը Աքիլլէս իրենց յանձնած է ձերունի Պրիամոսին պաղատանքներէն ողորուելով:

Այս է համառօտիւ Իլիականին նիւթը:

Ոգիականը կը պատմէ պատերազմին հրամատարներէն ամենէն խորամանկին՝ Ոգիսեսի արկածները, իր ծննդավայրը՝ Իթակէ դառնալու ճամբուն վրայ, Տրովադայի պաշարումէն վերջ: Տասը տարի ամբողջ Ոգիսես կը թափառի այդ ճամբուն վրայ, Իթակէ խոյս կուտայ իրմէ, որովհետեւ իրեն դէմ գրգռած է ծովու աստուածին՝ Պոսիդոնի բարկութիւնը, որ կը յայանուի ալեկոծութիւններով: Իր բացակայութեան միջոցին, թեկնածուներ հետամուտ կ'ըլլան իր ժառանգութեան և կ'աշխատին մանաւանդ ամուսնաւնալ անոր զգաստ կնոջ՝ Պենելոպէի հետ, Ոգիսեսի հաւատարիմ

կողակիցը: Բայց ասիկա կը դիմադրէ իր ցանկացողներուն այդ երկար ժամանակամիջոցին, և Ողիսես վերջապէս վերադառնալով կը պատուհասէ թեկնածուները: Նորէն կը տեսնէ—իհչպէս կ'ըսէ բանաստեղծը— Իթակէի իր տանիքէն բարձրացող ծխանին ծովսը, տէր կ'ըլլայ իր պատուական ամուսինին և սիրեցեալ բնակավայրին:

Իլիականը աւելի պատերազմին քերթուածն է. լեցուն է ճակատամարտներով և սուրի մեծամեծ հարուածներով: Ողիսականը աւելի պատմութիւն մըն է արկածներու և ուղեւորութիւններու: Բայց միջանկեալ դէպքերու խումբ մը, առանց գործողութեան միութիւնը խանգարելու, կը ճոխացնեն գլխաւոր գաղափարը երկու քերթուածներուն մէջ, և, մէկ խօսքով, հոմերական դիւցազներգութիւնը իր ամբողջութեամբ մարդկային կեանքին կատարեալ մէկ պատկերը կը ձևացնէ Յունաստանի այդ հասարակարար տոնէական կանխադոյն դարերուն:

Վերացական պատկեր մը, սակայն հաւատարիմ: Հոմերոսի երեւոյթութիւնը կը ստուարացնէ ամէն բան, միաժամ հիացում մը ունի հանդէսը այդ երբեմնի աստուածասերունդ մարդոց, որոնց պատմութիւնը կը պատմէ և հետեւեալ կը գեղեցկացնէ զանոնք: Հեկտոր, Իլիականին մէջ, առանց դժուարութեան, ձեռամբացի կ'առնէ կը նետէ քար մը, զոր երկու մարդիկ այսօր պիտի չկրնային վերցնել: Իլիականի դիւցազներէն ուրիշ մը, ծերունին Նեստոր, որ իր յառաջացած տարիքին պատճառաւ քանի մը յաջորդական սերունդներու ժամանակակիցը կը համարուի, կը յայտարարէ թէ՝ իր մանկութեան ատեն մարդիկ աւելի կ'արժեն քան իր ծերութեան ատեն գտնուած մարդիկը: Նեստորի այս յայտարարութեան համաձայն կուգայ բանաստեղծին ալ պատրանքը, որով կ'երգէ աւելի մեծ անցեալ մը, աւելի գեղեցիկ քան իր (Հոմերոսի) ժամանակակից և տեսանելի իրականութիւնը:

Բայց այս ցնորքը չի խախտեր Իլիականին մէջ իրերու պատշաճ համեմատութիւնները, և ամբողջութիւնը ճշմարիտ պատկեր մը կը մնայ: Կիսաստուածներու դարերու յունական կեանքն է որ կը պարզուի Իլիականին մէջ, անոր պարզամիտ հաւատքը ամէն բանի համար, որ հրաշալի է, անմշակ դարու մը կոշտ ու կոպիտ կիրքերով, թէ և բարոյական փափկութիւններ ու գեղեցկութիւններ ալ չեն պակսիր, որոնք կը բարացուցնէ զբազան ու իմաստասիրական հիանալի մտածումներու առանձնաշնորհումը վայելող ցեղ մը:

Ամենուրեք Հոմերոսի մէջ հրաշալիին, հրաշապատուումը կը տեսնես: Աստուածները անգաղար գործի կը խառնուին: Աքիլլէսի և Տրոյացի Էնէասի մայրերը գիցուհիներ են: Ուրիշ շատեր ուղղակի

և յաճախակի յարաբերութեան և խնամութեան մէջ են ունէ աստուածութեան հետ, որ խորհրդատու կ'ըլլայ անոնց, կը քաջայերէ զանոնք, յազմութիւն կը պարգևէ անոնց կամ իրենց նահանջը կ'ապահովէ: Աստուածներն են որ կը տնօրինեն մարդկային բոլոր դէպքերը, մերթ րնդ մերթ մարդկային կերպարանք կ'առնեն, անձամբ կ'իջնեն Ողիւպոսի բարձունքներէն Տրովագայի կամ Իլիոնի դաշտին մէջ մասնակցելու համար խառնուրդին, իրենց նախասիրութեան համեմատ: Դիոմիդէս որ մը կը վիրաւորէ Վեներաը, ենէասին մայրը, որ իր զաւակը պատսպարելու նպատակաւ իջած է Ուլիսթոսէն, և վերքին կսկիծէն հառաչելով ու հեկիկելով կը վերադառնայ աստուածներուն ապակիզէն ապարանքը: Սակայն այս պատմութեան քննելը ու՛րիշքան ընական են որ կարծես իրական կեանքի մը զրուակին ակոյտտես կ'ըլլատ: Երբ Վոյթէս իր Հանրիականը դրեց, հելլէն զիւցապներգութեան կարծեցեայ կանոններուն համակերպելու համար հարկ համարեցաւ իր քերթութեան մէջ քանի մը գերբնական երևոյթներ ներմուծել. բայց արուեստականութիւն էր այս, և այս տեսակ արուեստականութիւններ չեն համաձայնիր գործին ընդհանուր չեզաին հետ, ինչպէս այս համաձայնութիւնը կը տեսնուի Հոմերոսի մէջ, ուր հրաշային անկեղծ է ու մանկական միամտութեամբ համեմուած: Բանաստեղծը անդադար աստուածները իր քերթութեան դէպքերուն կը խառնէ, որովհետեւ իր ժամանակի մարդիկ այսպէս կ'ըմբռնէին աստուածութեան գերը: Քրիստոսէ առաջ իններորդ դարու Յոյներուն երեակայնութիւնը բնութեան երևոյթներուն մէջ իրենց կը տեսցնէր աստուածային ոյժը, գործի վրայ: Զեւս (Արամազդ) կ'որոտար Ողիմպոսի բարձունքէն, Պոսիդոն եռաժանիով ծովը կը գլրդէր և կը հանդարտեցնէր. Փեբոս, Արեւը, աշխարհը կը լուսաւորէր. մեծ աստուածները, թուով տասներկու, իրարու մէջ բաժնած էին բնութեան վերին վարչութիւնը: Անսաման թիւով Նիմփաներ (Յաւէրժանարսունք), Սատիրոսներ (Այծամարդիկ), երկրորդական աստուածութիւններ, կը լեցնէին ջուրերը և անտառները:

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՄԵՏԱՔՍ ԹԷ ՃՈՔՈՒՆ

ԱՐՇԱՆՈՅՍ տակաւին անշափահաս բայց աշխատառէր, գործունեայ, ձեռքը ամէն դործի յարմար պղտիկ աղջիկ մըն է։ Շատ փափաք ունի մեքենայով պոստէ գործելու։ Ամէն իրիկուն, երբ հայրը տուն կը վերադառնար, իսկոյն կը դիմաւորէր և անոր գրպանները խուզարկելով կը հարցնէր թէ իրեն համար բան մը բերած է։

Արշալոյսին հայրը Սինկէրի կարի մեքենայ մը առած էր իրեն, և այդ ընկերութեան ուսուցչուհին ամէն օր կուգար մէկ երկու ժամ դաս կուտար անոր և փոքրիկն Արշալոյս սովաւ այս կատարելագործեալ մեքենային միջոցով պոստէ բանիլը սովորելով, ինքն իրեն դործեր արտադրել սկսած էր։

Հայրը իր աղջկան կտրձ ժամանակի մէջ ձեռք բերած յառաջգիմութիւնը տեսնելով շատ գոհ էր և զայն կը քաջալերէր միշտ։

Արշալոյս այլևս պոստէն լաւ մը սովորած ըլլալով, մեծ նկար մը շինելու համար հօրմէն խնդրեց որ դանազան գոյներով բաւական մետաքս բերէ։ Եւ որպէս զի հայրիկը չմոռնայ իր յանձնարարութիւնը, մետաքսի կտոր մը կապեց անոր ժամացոյցին։

Արշալոյս այդ օրը մինչև իրիկուն անհանգիստ էր և կը նեղուէր, որովհետև ուրիշ մետաքս չունենալուն համար անգործ նստած էր և անդործ նստիլը գէշ բան է։ Իրիկուան դէմ պատուհանին առջև անհամբեր կ'սպասէր իր հօրը դառնալուն։ Վերջապէս դուռը զարնուեցաւ։ Հայրիկն էր։ Արշալոյս դիմաւորեց հայրը, և զայն գրկելով ըսաւ. — հայրիկ ո՞ւր է մետաքսը։

Հայրը պղտիկ ծրար մը երկնցուց անոր և ինքը քաջուեցաւ իր սենեակը։ Արշալոյս իսկոյն ծրարին վրայ նետուեցաւ, անհամբեր քակելու սկսաւ, վերջապէս ծրարին առաստանը մկրատով կտրեց։ Նորարը Պօն Մարշէի հասցէն պարունակող թուղթի մը մէջ փաթթուած էր։

Արշալոյս ինքնիրեն կ'ըսէր թէ արդեօք մետաքսները Պօն Մառշէէն գներ է իր հայրիկը. վերջապէս փաթթուած տուփին կապարիչը բացաւ. զարմանք։ Աս ի՞նչ էր մետաքս չէր. չոքոլա՛ էր...։

Արշալոյս այս չոքոլաներուն շատ ազնիւ և անուշ ըլլալը թէև լսած, բայց տակաւին կերած չէր. ասոր համար չոքոլան տեսնելուն՝ մետաքսը մոռցաւ և չոքոլաներուն գարձաւ. Օ՛հ, ի՞նչ գեղեցիկ, ի՞նչ անո՞ւշ...։ Բաւական ատեն ետք՝ Արշալոյս հօրը քով գնաց, Հայրիկը հարցուց։

— Աղջիկս, հաւնեցա՞ր մետաքսներուն :

— «Հայրի՛կ, դուն ինձի մետաքս չես բերած, տես ի՞նչ բերեր ես.» ըսելով շոքողաները հօրը ցուցուց : Հայրը զարմացաւ, որովհետեւ մետաքսը իր աչքին առջեւ ծրարել տուած էր և ասկէջ զատ ինք մետաքս գնած էր :

Ձեռքը միակ ծրար մը ունէր և ան ալ մետաքսի ծրարն էր. և հիմա կը մտածէր թէ՛ մետաքսները ի՞նչպէս շոքողայի փոխուած էին :

Արշալոյսին հայրիկը երկար բարակ մտածելէ ետք, չկրցաւ լուծել այս հանելուկը :

Աղջիկը կըսէր հօրը թէ, սխալմամբ և կամ զբաղած ըլլալով՝ մետաքսի տեղ շոքողա առած էր :

Բայց վերջապէս յիշեց հայրը. շոգենսուին մէջ ձեռքի ծրարը իր քովի սեղանին վրայ դրած էր. իրեն պէս ուրիշներ ալ ծրարնին սեղանին վրայ դրած էին, և երբ տճապարանքով դուրս կ'ելէր շոգենսուն, սխալմամբ ուրիշի մը ծրարը առած էր. ասոր տարակոյտ չկար :

Արշալոյս, այն իրիկունը առանց մետաքսի մնացած ըլլալուն համար թէև ցաւեցաւ, բայց անուշիկ շոքողաներէն շատ դո՛ւ մնաց :

Հետեւեալ օրը, հօրը մեկնած պահուն ըսաւ.

— Հայրի՛կ, այսօր մետաքսներս մի՛ մոռնար, բայց... տուի մը շոքողա ալ կը բերե՞ս...

Արշալոյս մետաքսին ցաւը շոքողաներու հետ փոխանակած էր : Այդ իրիկունը սակայն շոքողային սպասող աղջիկը ի՞նչ ըրաւ մետաքսը :

Յ. Մ.

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍ

Ուսուցիչը հարցուց աշակերտին

—Յէն Յ հանէ :

Աշակերտը, պզտիկ մանկիկ մը, պատասխանեց.

—Միւսիւ չեմ գիտեր :

—Տես, Յ հատ խնձոր ունիս. երեքը ինձի կուտաս. քեզի քանի՞ հատ կը մնայ :

—Ինձի Յ հատ կը մնայ :

—Բայց ոչ, քանի որ երեքը ես պիտի առնեմ :

—Այո, բայց Յ հատը ես ձեզի չեմ տար որ...

ԳԱՃԱՃՆԵՐՈՒ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

ԽՆՁ ԿՐԵՆՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՊՁՏԻԿ ՄԱՐԴԻԿՐ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ չէ՞ զիտնալ թէ ո՞ր կը բնակին աշխարհի
ամէնէն պղտիկ մարդիկը և ի՞նչ կ'ընեն : Արդէն հինէն սա
գաղափարը կայ թէ երկիր մը կայ ուր գաճաճները կը բնակին :
Ասիկա տեսակ մը գրոյց էր մինչև հիմա : Բայց անգլիացի նշանաւոր
արկածախնդիր ուղեւոր մը Սրբ Րօպըրթ Հարրիսըն կ'ըսէ թէ տե-
սած է ինք զանոնք և ահա թէ ինչպէս կը պատմէ . —

Տեսայ զանոնք և ուսումնասիրեցի : Ուկանտայի (Աւիրիլէ) մէջ
էի : Հարցուցի սեւամորթ բնիկներուն թէ ո՞ր կրնայի տեսնել թզուկ-
ներու ցեղ մը : Ինծի պատասխանեցին թէ անտառներու խորը կը
բնակին գաճաճները և թէ շատ դժուար էր զանոնք բաց տեսլ մը ,
դաշտ մը բերել . այդ պղտիկ մարդուկները նոյն իսկ շատ անգամ
կը փախչէին երբ մարդ տեսնէին . ասիկա ոչ թէ վախճալնուն համար
էր , այլ որովհետև վայրենի բնութիւն մը ունէին :

Տասներկու սեւամորթներու հետ ճամբայ ելայ և խորասուզ-
ուեցայ թանձր անտառի մը մէջ : Քալեցինք ու քալեցինք : Բան
մը չկար : Յուսահատած էի այլևս , երբ չուրջս տերեւներուն մէջ
դեղին , չարժուէն կէտեր նշմարեցի :

— «Աս ո՞րչափ կապիկ , աս որչափ կապիկ» դռեցի , մինչ
սեւերը իրենց լայն կզակները բանալով կը խնդային :

Եւ ահա յանկարծ , ծառերու բարձրէն , սկսան թաւալիլ , գլորիլ
անհամար պղտիկ մարդուկներ , որոնք դեղնորակ մորթ ունէին և
որոնց ամէնէն բարձրահասակը մէկ մէթրէն աւելի չէր : Խիստ շա-
տերը մէկ մէթրէն ալ պակաս էին :

Մէյ մըն ալ տեսայ որ հարիւր հատի չափ թզուկներ շրջապա-
սած էին զիս և ականջ կը կճրտեցնէին :

— Ասիկա իրենց խնդալո՞ւ ձեւն է , թէ մեզի խածնելու , փա-
ռատելու բնազդը , հարցուցի քովիներուս :

Սեւամորթներու պետը ըսաւ թէ , ասիկա բարիգալուստի բա-
յառիկ արտայայտութիւն մըն է , որ կը նշանակէ թէ գաճաճները
մեր գալուստը օգտակար , նոյն իսկ բարեպատե՞հ համարած էին : Գա-
ճաճ բարեկամուս այս տարօրինակ ընթացքը զարմացուց հետեւորդ-
ներս , որոնք իրենց կրղածին չափ սկսան խօսակցիլ անոնց հետ :

Գաճաճները իրենց յատուկ լեզու մը չունին , բայց զարմանալի

դիւրութեամբ անմիջապէս կը սուրբին իրենց դրացի սեւ ցեղերուն ընդուն։ Այս բարեմիտ թշուկները բացատրեցին սեւերուն թէ՛ իրենք պատերազմ մը մղելու վրայ էին կապիկներու բանակի մը դէմ, որոնք իրենց զերագոյն թշնամիներն էին։ Ուստի խնդրեցին սեւերէն որ իրենց օժանդակեն այս կռիւին մէջ։

Սոսքը տրուեցաւ։ Բայց ես որոշեցի, իբր պարզ ականատես դիտել այս հետաքրքրական պատերազմը, տեսնելու համար թէ՛ կապիկները թէ՛ թշուկները պիտի յաղթէին։

Մտաւ մը ետին ապաստանեցայ, կռիւը դիտելու համար։
Մնացածը յայտոյ աւագամ ՀԱՐՐԻՍՏԵՆ

Մ Ա Ն Կ Ի Կ Ը Ե Ի Ճ Ն Ճ Ղ Ո Ի Կ Ը

Տղան.—Աղուս'ր ճնճղուկ, ո՞ր կը թռչիս,
Շուտ մի՛ վախճիր, մի՛ ձգեր զիս.
Տե՛ս, քուկին միւս ընկերներուդ՝
Հաւին, բաղին, ես կուտամ կուտ։
Նստէ խելօք, մօտս եկուր
Վախկոտ մ'ըլլար, ո՞ր կ'երթաս, ո՞ր...

Ճնճղուկը.—Եղբայր ի՞նչպէս չըլլամ վախկոտ
Երբ թշնամին որո՞շ է հող։

Արդեօք ինչո՞ւ կը մոռնաս դուն
Թէ կ'սպասէ քովըդ կատուն:
Եթէ բարիք ընել կ'ուզես
Նախ վռնտէ չարը մօտէս
Ետքը գի'րկդ կրնամ գալ ես:

Մ Տ Ք Ի Զ Բ Օ Ս Ա Ն Ք

Հաշուական հարցում թիւ 7.

Ձորի մը և իշուկ մը քով քովի կը քալէին՝ տրտնջալով իրենց բեռներէն: Ձորին սապէս վերջացուց իր գանգատը. «Ինչո՞ւ ատանկ պղտիկ աղջկան մը պէս կը գանգատիս. եթէ ես քու բեռներէդ մէկ միութիւն առնէի, իմ բեռս քուկինիդ կրկինը պիտի ըլլար, իսկ եթէ դուն ինէ մէկ առնէիր, այն ատեն քեզի կհասար բեռ պիտի ունենայի»:

Ըսէք տեսնեմ ի՞նչ են ջորիին և իշուկին բեռներուն քանակը:

Համեղունի թիւ 7. —

Մեր անցեալ թիւին հանելուկը ոչ մէկը կրցած էր ճիշդ լուծել: Այս անգամ կը կրկնենք զայն, աւելի դժուարացնելով բացատրութիւնը. —

Ամբողջս չորս վանկ ունի: Աւաջին երեք վանկերս կը կազմեն այբուբէնին երեք զիրերուն հնչումները, և վերջինս ալ մասնիկ մըն է: Իսկ ամբողջութիւնս խիստ էական բան մըն է:

Թէ հարցումը և թէ հանելուկը լուծողներէն երկու հոգի վիճակով կը ստանան Յական ամիս Ծաղիկ:

Պատասխանները պէտք է գրել կողքին վրայի կտրօնին վրայ, կամ կտրօնը պէտք է կցել պատասխանին: Հակառակ պարագային ընդունելի չպիտի ըլլան:

Թիւ 6 հարցումին լուծումը սապէս էր.

Կէտերուն քառակուսիին մէկ անկիւնէն, ճիշդ հակառակ կողմի անկիւնի կէտը շեղ զիծ մը քաշելով երբ ջնջենք վեց կէտ, այն ատեն թէ ոչէն ձախ և թէ՛ վերէն վար հինգական կէտ կը մնայ: Ուրիշ ձևերով ալ կարելի է, բայց ամէնէն ճաշակաւորը և զիւրինը այս է:

Թիւ 6 հարցումը լծողներն են. —

Պեշիկթաշի Մաքրուհեան վարժարանէն. — Օննիկ վարդերես-
եան, Նուարդ Թուլումպաճեան, Աղաւնի Սարգիսեան, Լեւոն Մի-
քայէլեան, Յովակիմ Բուլլոյեան, Աղաւնի Կարինեան, Շնորհիկ
Դեշիշեան, Հայկանոյշ Իզնատիոսեան, Լուսին Թաթարեան, Սիրու-
նոյշ Դարիկեան, Զարուհի Մանուէլեան, Պետրոս Փարթաւեան,
Ակիւլինէ Բունտուղեան, Գէորգ Պաղտատարեան, Զգոն Հիւսէյին-
ճեան, Գեղամ Ագիլիւլեան, Վահրամ Վարդովեան, Արտեմ Քէլէք-
ճեան, Սարգիս Վարդերեսեան, Աղնիւ Պարտիզպանեան, Սարգիս
Փափաղեան, Արաքսի Պօռնճեան, Յարութիւն Տէմիրճեան, Պաղ-
տատար Պաղտատարեան, Կոստանդ Զիթճեան, Աստղիկ Իզնատիոս-
եան, Նուարդ Բարսեղեան, Զաւէն Թնքարեան, Գասպար Զոյուք-
ճեան, Գաւնիկ Պօռնճեան, Նզուարդ Զօրութեան, Շնորհք Զլում-
րիւթեան, Յակոբ Ունճեան, Արմենակ Թումանեան, Մինրան Գուլ-
լոյեան, Նզուարդ Թուլումպաճեան: Բերայի Խաւեան վարժարա-
նէն. — Պօղոս Արսէնեան, Վահրամ Զիլինկիրեան, Ասրինէ Թէքէ-
եան, Վերմին Բէքմէղեան, Նշան Տույուլտուեան, Անթառամ Բէօ-
լէեան, Մարգար Կարապետեան, Ֆիլօ Դըրըքճեան, Թորգոմ Իզ-
միրլեան, Ա. Կ. Սիմոնեան, Գ. Թ. Բէօսեան, Հրաչեալ Ասա-
տուրեան, Սուրէն Ճանեան, Հայկ Պէրպէրեան, Մինրան Յովսէփ-
եան, Մառի Վարդանեան: Մայր վարժարանէն. — Մկրտիչ Պիւլ-
պիւլեան, Հայկ Փափաղեան, Աստղիկ Պօղոսեան, Մառի Գաղաղ-
եան, Մխիթար Մխիթարեան, Մկրտիչ Գաղաղեան, Անմեկ Գու-
ղանճեան, Հայկ Պարտիզպանեան: Մազրիգիւղի Ազգ. վարժարա-
նէն. — Արաքսի Խանամիրեան, Գեղամ Խանամիրեան, Նուարդ Խա-
նամիրեան, Վահրամ Յակոբեան, Գեղամ Բենիամին: Սկիւսարէն.
— Սիմոն և Մայլինէ Վալիտէան, Նւզինէ Գլանունի, Աստմ Խիւ-
տալէրտեան, Աստուածասուր Նէշտէրճեան և Շաւարշ Միսաքեան:
Գարթաշէն, Արշալոյս Մաղլըմեան, Մկրտիչ Ճէրահեան, Փայ-
լինէ Շէրահեան: Խազդիւղէն, Արմինէ Պօղոսեան Նուարդ Կաշիտ-
եան և Խաչիկ Մինրանեան: Դասըգիւղի վարժարանէն, Հերմինէ
Էրզրումեան, Հերմինէ Տ. Յակոբեան, Զարեհ Տ. Յակոբեան:
Օրթագիւղէն Մարի Մուրատեան, Ատրինէ Ալէմտաղլեան, Լեւոն
Խանճեան: Բաղրասունի վարժարանէն, Զարեհ Թուղլաճեան,
Ժիրայր Մէսդճեան, Հրանդ Դուրասպեան: Կեդրոնական նախակը-
քարանէն, Վահէ Մարեան, Սարգիս Տիւրիշեան, Եհնի-Դաքուհի
Լուիզ Սարիմեան, Արշակ Զաքոյոնեան, Արուսեակ Զարդճեան:
Գում-Դաքուի դրսի վարժարանէն Մկրտիչ Մեղրոնեան, Դրիդոր
Սարգիսեան: Սամաքիոյ ազգ. վարժարանէն Հայկանոյշ Զահրէճ-
եան, Նուարդ Զահրէճեան: Տեմիրեան վարժարանէն Գեղամ Մե-

սիանան, Մկրտիչ Տէմիրեան: Կէսիկ Փաշայեան Տրդատ Կարեան,
Պերպերեան վարժարանէն Կարապետ Էմիրդէեան: Սամաթիոյ Անա-
րատ Յղութեան Արուսեակ Կահրապեան, Գուրույեանի վարժ.էն
Նուպար Սաթրաճեան, Մեծ կղզիէն Կարապետ Քաչանեան: Էրեւն
գիւղէն Արշալոյս Ամէնեան: Բերայի Մխիթարեանէն Վահրամ
Գուժրուեան: Ալիանս վարժարանէն Գալենիկ Տիւրկէրեան: Նաեւ,
Յովհաննէս Գորեան, Իպրաքսէ Մխիթարեան, Տիրան Սվաճեան,
Արտաշէս Ասլան:

Էջիրեան, Քարազաճի հայոց վարժարանէն Մեսրոպ Փիլիճեան:
Պաշտօնէսէն Եսթէր Ս. Գաղաղեան լուծած է թիւ 5 հանու-
լուկը և հարցումը:

Ատոնցմէ վիճակը չահեցող Գառըգիւղի վարժարանէն Օր.
Հէրմինէ Էրզրումեան որ կ'ստանայ 3 ամիս Ծաղիկ:

ՈՐՆ Է

Տղաքներու և զպրոցականներու համար ամէնէն աղէկ գրա-
տունը.

—Չամբասնդար Մեծ Նոր խանին տակ, ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԸԼԸԺ-
ՃԵԱՆԻ Կեդրոնական Նոր Գրատունը.

